

Metodika šetření

Od roku 2003 zajišťuje Český statistický úřad (ČSÚ) realizaci opakovaného **Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci** (dále jen VŠIT). Jedná se o šetření, jehož cílem je měření společnosti z hlediska přístupu k vybraným informačním technologiím (především počítačům, mobilním telefonům a internetu) a jejich šíření. Dále zkoumá přístup k vybranému softwaru a využití těchto technologií jednotlivci v běžném životě, a to primárně pro soukromé účely.

Zaměření šetření z pohledu zjišťovaných témat podléhá především potřebám Evropské komise. Struktura dotazníku na úrovni modulů a jednotlivých otázek odpovídá modelovému dotazníku Eurostatu. Z legislativního hlediska je šetření realizováno v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady Evropské unie č. 808/2004 o statistice Společenství o informační společnosti¹ včetně příslušných pravidelně schvalovaných prováděcích nařízení. Koordinační úloha Eurostatu, včetně tematického a metodického zastřešení, umožňuje získávat údaje srovnatelné s ostatními členskými zeměmi EU² a některými partnerskými zeměmi, např. Norskem či Tureckem. Vybrané ukazatele ze šetření v jednotlivých zemích jsou pravidelně zveřejňovány v časových řadách na internetových stránkách Eurostatu³.

VŠIT je domácnostní šetření s roční periodicitou, přičemž samotný sběr dat je navázán na **Výběrové šetření pracovních sil** (dále jen VŠPS)⁴. Přičlenění dotazníku VŠIT k dotazníku VŠPS umožňuje členění údajů podle široké škály demografických a sociálních charakteristik osob žijících v šetřených domácnostech.

Výběrovou jednotkou VŠIT je bytová jednotka. Bytové jednotky jsou vybírány metodou dvoustupňového pravděpodobnostního výběru. Nejprve je na prvním výběrovém stupni vybrán sčítací obvod. Na druhém výběrovém stupni jsou ve vybraných sčítacích obvodech vybírány jednotlivé byty. Výběr na prvním stupni probíhá metodou *znáhodněného* systematického výběru s pravděpodobnostmi vybraní úměrnými počtu trvale obydlených bytů ve sčítacích obvodech. Oporou výběru je *Registr sčítacích obvodů*⁵. Na druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr, při němž je v každém obvodu vybráno 6 trvale obydlených bytů. Předmětem šetření jsou následně všechny osoby starší 16 let obvykle bydlící v hospodařících domácnostech vybraných bytových jednotek. Vybraný vzorek domácností čítal v roce 2017 cca 6 000 domácností, ve kterých žilo cca 10 000 jednotlivců starších 16 let.

Sběr dat od osob bydlících ve vybraných domácnostech probíhá formou návštěvy školeného tazatele v místě vybrané bytové jednotky. Tazatel vede s respondentem osobní rozhovor. Vyplňovaný dotazník má elektronickou podobu a je vyplňován s využitím osobního přenosného počítače (jedná se o metodu CAPI, *Computer-assisted Personal Interviewing*). Obdobím šetření je druhé čtvrtletí roku, přičemž referenčním obdobím jsou nejčastěji 3 měsíce předcházející rozhovoru. U méně častých činností je referenčním obdobím posledních 12 měsíců před šetřením. V případě otázek určených pro domácnosti je zjišťován stav v době šetření.

Šetření (VŠIT) je reprezentativní na populaci osob žijících na území České republiky ve věku 16 a více let. V roce 2017 se jednalo o skupinu čítající 8,8 mil. osob a 4,4 mil. domácností. Pořízená data jsou z hlediska přepočtu na základní populaci vážena poststratifikační vahou převažující jednotlivce z hlediska pohlaví, věku, kraje a zaměstnaneckého statusu. Vyšetřenost domácností dosáhla 73,6 %. Dotazník tvořilo celkem 50 otázek, 7 otázek bylo určeno domácnostem, 43 otázek jednotlivcům.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0808:CS:HTML>

² Data Eurostatu zahrnují jednotlivce ve věku 16-74 let a domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba spadající do tohoto věku. Český statistický úřad publikuje údaje za jednotlivce starší 16 let a za všechny domácnosti. Proto se údaje zveřejňované za Českou republiku Eurostatem a ČSÚ mírně liší.

³ <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁴ Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) provádí Český statistický úřad od prosince 1992 ve všech okresech České republiky. Hlavním cílem VŠPS je získávání pravidelných informací o situaci na trhu práce. Od roku 2002 jsou obsah a metodika šetření plně harmonizovány se standardy Evropské unie. Český dotazník VŠPS představuje národní mutaci povinného celoevropského šetření *Labour Force Survey* (LFS), jež podléhá *Nařízení Rady (ES) č. 577/98 o organizaci výběrového šetření pracovních sil ve Společenství*.

⁵ https://www.czso.cz/csu/rso/registr_scitacich_obvodu

Vysvětlivky k publikovaným údajům

Publikace předkládá hlavní výsledky za samostatně hospodařící domácnosti a jednotlivce. Konstrukce hospodařící domácnosti je v souladu s § 115 občanského zákoníku založena na prohlášení osob bydlících ve vybraném bytě, že spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby. Jednotlivci jsou v šetření VŠIT všechny **osoby šestnáctileté a starší**. Mezi šestnáctileté osoby byly zahrnuty osoby, jež dovršily tohoto věku do konce roku 2016.

Domácnosti bez dětí jsou domácnosti, ve kterých nežijí osoby patnáctileté a mladší.

Domácnosti osob starších 65 let jsou domácnosti, kde žijí pouze osoby starší 65 let.

Domácnosti osob mladších 40 let bez dětí jsou domácnosti, kde žijí pouze osoby ve věku 16 až 40 let.

Domácnosti s dětmi jsou domácnosti, ve kterých žijí osoby patnáctileté a mladší.

Příjmové kvartily: Domácnosti byly rozděleny do čtyř skupin (kvartilů) podle velikosti čistého příjmu domácnosti. V roce 2017 došlo ke změnám při výpočtu tohoto členění, proto nemusí být časové řady v tomto členění plně srovnatelné.

Nejvyšší dosažené vzdělání je v grafech a tabulkách publikováno za věkovou skupinu 25 a více let. Mezi osobami ve věku 16–24 let je vysoký podíl osob, jejichž vzdělanostní dráhy nebyly v době šetření ukončeny. Jejich nejvyšší dosažené vzdělání je tedy podmíněno spíše věkem než vzdělanostními aspiracemi. Pro účely této publikace je nejvyšší dosažené vzdělání rozděleno na základní vzdělání, střední vzdělání bez maturity, střední vzdělání s maturitou + vyšší odborné vzdělání a vysokoškolské vzdělání.

V mezinárodním srovnání jsou údaje za kategorie vzdělání uvedeny pro věkové skupiny 25–64 let. Analytické kategorie nejvyššího dosaženého vzdělání vychází z klasifikace ISCED. Základní vzdělání (ISCED=0,1,2); středoškolské vzdělání, a to bez maturity i s maturitou a s nástavbou, (ISCED=3,4); vysokoškolské vzdělání, a to včetně vyššího odborného, (ISCED=5,6,7,8).

Ekonomická aktivita: Přiřazení ekonomické aktivity jednotlivci je provedeno na základě jeho sebezařazení. Respondent tedy volí kategorii, jež dle jeho posouzení nejlépe odpovídá jeho obvyklému ekonomickému postavení. Pracující důchodce či pracující student se tedy mohou začlenit do kategorie důchodce/student či do kategorie pracující podle své obvyklé ekonomické aktivity. Ženy na rodičovské dovolené, ženy na mateřské dovolené a ženy v domácnosti jsou seskupeny do jedné kategorie a nazvány podle nejčastěji zastoupených - 'Ženy na RD'. Muži v domácnosti se ve výběrovém vzorku významně nevyskytovali. Mezi starobní důchodce jsou počítáni starobní důchodci v řádném a v předčasném starobním důchodu. Mezi invalidní důchodce jsou počítáni důchodci v plném i částečném invalidním důchodu a lidé trvale práce neschopní ze zdravotních důvodů.

Členění podle typu zaměstnání (třídy ISCO):

1 *Zákonodárci a řídicí pracovníci* – zahrnuje:

11 Zákonodárci, nejvyšší státní úředníci a nejvyšší představitelé společností

12 Řídicí pracovníci v oblasti správy podniku, obchodních, administrativních a podpůrných činností

13 Řídicí pracovníci v oblasti výroby, informačních technologií, vzdělávání a v příbuzných oborech

14 Řídicí pracovníci v oblasti ubytovacích a stravovacích služeb, obchodu a ostatní řídicí pracovníci

2 *Specialisté* – zahrnuje:

21 Specialisté v oblasti vědy a techniky

22 Specialisté v oblasti zdravotnictví

23 Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání

24 Specialisté v obchodní sféře a veřejné správě

25 Specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií

- 26 Specialisté v oblasti právní, sociální, kulturní a v příbuzných oblastech
- 3 *Techničtí a odborní pracovníci* – zahrnuje:
- 31 Techničtí a odborní pracovníci v oblasti vědy a techniky
 - 32 Odborní pracovníci v oblasti zdravotnictví
 - 33 Odborní pracovníci v obchodní sféře a veřejné správě
 - 34 Odborní pracovníci v oblasti práva, kultury, sportu a v příbuzných oborech
 - 35 Technici v oblasti informačních a komunikačních technologií
- 4 *Úředníci* – zahrnuje:
- 41 Všeobecní administrativní pracovníci, sekretáři a pracovníci pro zadávání dat a zpracování textů
 - 42 Pracovníci informačních služeb, na přepážkách a v příbuzných oborech
 - 43 Úředníci pro zpracování číselných údajů a v logistice
 - 44 Ostatní úředníci
- 5 *Pracovníci ve službách a prodeji* – zahrnuje:
- 51 Pracovníci v oblasti osobních služeb
 - 52 Pracovníci v oblasti prodeje
 - 53 Pracovníci osobní péče v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a v příbuzných oblastech
 - 54 Pracovníci v oblasti ochrany a ostrahy
- 6 *Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství* – zahrnuje:
- 61 Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství
 - 62 Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví, rybářství a myslivosti
 - 63 Farmáři, rybáři, lovci a sběrači samozásobitelé
- 7 *Řemeslníci a opraváři* – zahrnuje:
- 71 Řemeslníci a kvalifikovaní pracovníci na stavbách (kromě elektrikářů)
 - 72 Kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech
 - 73 Pracovníci v oblasti uměleckých a tradičních řemesel a polygrafie
 - 74 Pracovníci v oboru elektroniky a elektrotechniky
 - 75 Zpracovatelé potravin, dřeva, textilu a pracovníci v příbuzných oborech
- 8 *Obsluha strojů a zařízení, montéři* – zahrnuje:
- 81 Obsluha stacionárních strojů a zařízení
 - 82 Montážní dělníci výrobků a zařízení
 - 83 Řidiči a obsluha pojízdných zařízení
- 9 *Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci* – zahrnuje:
- 91 Uklízeči a pomocníci
 - 92 Pomocní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství
 - 93 Pomocní pracovníci v oblasti těžby, stavebnictví, výroby, dopravy a v příbuzných oborech
 - 94 Pomocní pracovníci při přípravě jídla
 - 95 Pracovníci pouličního prodeje a poskytování služeb
 - 96 Pracovníci s odpady a ostatní pomocní pracovníci

Krajské srovnání: Data pro krajské srovnání jsou počítána jako tříletý klouzavý průměr, jelikož velikost výběrového souboru není dostatečná pro publikování krajských údajů za každý rok samostatně. Tj. např. za rok 2016 je údaj v krajském členění vypočítán jako vážený aritmetický průměr za roky 2015, 2016 a 2017.

Spolehlivost údajů: Úhrny menší než 5 tisíc osob jsou považovány za údaje s velmi nízkou spolehlivostí. V případě, že se daný jev (ukazatel) nevyskytoval, je uvedena „-“. „.“ značí, že je údaj nespolehlivý (ovšem z jiného důvodu než že je úhrn menší než 5 tisíc osob) nebo, že se jev v daném roce nezjišťoval.

Mezinárodní srovnání: Poslední dostupné údaje pro mezinárodní srovnání se vztahují k roku 2016. Údaje se týkají pouze věkové skupiny jednotlivců 16 až 74 let (a to i v případě ČR). Stejně tak v případě domácností se údaje, které Eurostat uvádí za české domácnosti, mírně liší od údajů, které za ČR publikuje ČSÚ. Eurostat do údajů, které publikuje, zahrnuje pouze domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba ve věku 16 až 74 let. ČSÚ standardně uvádí data za všechny domácnosti.

Definice a vysvětlivky k jednotlivým sledovaným ukazatelům

Přístup domácností k vybraným informačním a komunikačním technologiím

Počítače

Domácnost s počítačem zahrnuje všechny domácnosti, jež v době šetření uvedly, že alespoň jeden člen jejich domácnosti měl doma přístup k osobnímu počítači. Domácnost nemusela osobní počítač vlastnit, mohla také používat počítač služební či půjčený od přátel. Počítač musel být přítomný v domácnosti alespoň občas. Mezi **osobní počítače** jsou pro účely tohoto šetření započítávány stolní a přenosné počítače. Přenosné počítače zahrnují notebooky a tablety.

Internet

Domácnosti s internetem jsou všechny domácnosti, pro něž v době šetření platilo, že alespoň jeden jejich člen měl doma přístup k internetu, a to přes jakékoliv zařízení (tj. včetně mobilního telefonu).

Způsob připojení domácnosti k internetu zahrnuje pouze typ připojení domácnosti k internetu dodávaný poskytovatelem jako takový, a nikoli způsob případného sdílení tohoto připojení více počítači v rámci jedné domácnosti. V minulosti mohly být domácnosti připojeny nízkorychlostně (např. přes ISDN linku) nebo vysokorychlostně. V současnosti je již většina připojení vysokorychlostních. Výčet následujících pěti druhů připojení pokrývá všechny typy vysokorychlostního připojení používaného v domácnostech.

- **ADSL nebo jiné DSL technologie** označují širokopásmový přístup k síti Internet pomocí technologie DSL (*Digital Subscriber Line*), která umožňuje širokopásmové připojení prostřednictvím kovového účastnického vedení (telefonní linky). V současnosti je nejčastěji využívaný typ ADSL, který se vyznačuje asymetrickým připojením, kdy je rychlost dat přenášených k uživateli (*download*) vyšší než rychlost dat odcházejících od uživatele (*upload*).

- **Připojení přes kabelovou TV** je připojení k internetu využívající rozvodů kabelové televize. Pro přístup na internet tedy není potřeba, aby domácnost měla telefonní linku ani telefonní rozvody. Jedná se o vysokorychlostní připojení, které je nejčastěji k dispozici ve městech, méně často na vesnicích.

- **Bezdrátové připojení (Wi-Fi)** je typ připojení k internetu, kdy se domácnost připojuje k internetu přes některou z bezdrátových technologií, vyjma mobilních technologií (jako je GPRS, EDGE a 3G/UMTS). Vysílač je často umístěn na obecním úřadě či jiné veřejné budově a domácnost se připojuje pomocí přijímače, který je zpravidla umístěn v prostoru domácnosti či v její blízkosti, např. na střeše. Bezdrátové připojení je častější na vesnicích, ve městech je méně časté. Toto připojení musí být dodáváno poskytovatelem, a nikoli realizované vlastními silami uživatele (nejedná se o tzv. Wi-Fi router).

- **Mobilní připojení** je nejčastěji realizováno přes mobilní telefon, datovou kartu do počítače nebo přes mobilní modem v podobě USB klíčenky. Může být využíváno pro připojení na celé řadě zařízení, nejčastěji na mobilním telefonu, tabletu či notebooku.

- **Optické připojení** označuje připojení k internetu pomocí optických vláken, která přenášejí signály prostřednictvím světla. Vláknata jsou používána namísto kovových vodičů, neboť jsou signály přenášeny s menší ztrátou a vlákna jsou navíc imunní vůči elektromagnetickému rušení.

Wi-Fi Router je zařízení, které bezdrátově rozvádí internet v rámci domácnosti a je umístěno zpravidla v prostoru domácnosti či obývaného objektu.

U otázky na **důvody, proč nemá domácnost připojení k internetu**, mohly domácnosti uvádět více různých odpovědí.

Přístup jednotlivců k počítači

Uživatelé počítače je jednotlivec, jenž alespoň jednou v posledních 3 měsících před dotazováním použil počítač.

Použití počítače znamená použití stolního počítače, notebooku či tabletu, a to jak pro soukromé, tak pro pracovní účely. Počítač mohl být tedy použit doma, ve škole, v práci, v kavárně a na mnoha dalších místech.

Frekvence používání počítače se zjišťuje jako obvyklá frekvence použití v posledních 3 měsících. Delší změna v ustáleném režimu uživatele (např. dovolená, pobyt v nemocnici apod.) se nebere v potaz. Respondenti, kteří používají počítač denně v práci, ale doma (např. o víkendu) ho nepoužívají, jsou zařazeni do možnosti „Každý den nebo skoro každý den“.

Počítačové dovednosti

Referenčním obdobím pro počítačové dovednosti je 12 měsíců před šetřením. V rámci šetření se zjišťují počítačové dovednosti jednotlivců bez ohledu na místo a účel použití, je tedy započítáváno i použití např. ve škole či pro pracovní účely. Počítačové dovednosti jsou převážně používány při práci s počítačem, v dnešní době se ale dají využít i při práci s mobilním telefonem.

Přenos souborů mezi počítači či jinými zařízeními mohl proběhnout např. pomocí flash disku, externího disku, paměťové karty do fotoaparátu nebo technologií Bluetooth.

Instalace softwaru nebo aplikací (včetně aplikací pro mobilní telefon): Software či aplikace mohly být instalovány z instalačního CD nebo DVD. Mohly být rovněž instalovány z internetu. Započítává se také stahování aplikací do chytrého telefonu.

Textový procesor slouží k vytvoření textového dokumentu. Nejznámějšími textovými procesory jsou Microsoft Word nebo OpenOffice Writer.

Vytvoření prezentace (např. PowerPoint, Prezi) znamená přípravu podkladů pro prezentaci. Podklady mají podobu slidů, textového dokumentu s vloženými obrázky, tabulkami nebo grafy.

Tabulkový procesor: Software určený k výpočtům a práci s tabulkami. Umožňuje provádění výpočtů, tvorbu grafů apod. Mezi tabulkové procesory patří např. Microsoft Excel nebo OpenOffice Calc.

Základní použití tabulkového procesoru (např. tvorba/úprava tabulek v MS Excel, Open Office Calc): Respondent pracoval ve sledovaném období s tabulkovým procesorem. Využíval základních nástrojů: prohlížel dokumenty, procházel listy, vkládal údaje do buněk. Do pokročilého použití se zařazuje použití funkcí, tvorba grafů, kontingenčních tabulek apod.

Programování: Respondent psal kód v programovacím jazyce (např. Pascal, Basic, SQL, Java, C#, Python). Zahrnuje také zápis příkazů do příkazového okna ve statistických nebo analytických softwarech (např. VBA v MS Excel, SPSS, SAS).

Přístup jednotlivců k internetu

Uživatelé internetu je jednotlivec, jenž alespoň jednou v posledních 3 měsících před dotazováním použil internet.

Použití internetu se zjišťuje jak pro soukromé, tak pro pracovní účely či jakékoliv jiné účely. Internet mohl být tedy použit doma, ve škole, v práci, v kavárně a na mnoha dalších místech. Internet mohl být využíván na jakémkoli zařízení (stolním počítači, notebooku či tabletu, mobilním telefonem, chytré televizi, čtečce knih apod.).

Frekvence používání internetu se zjišťuje jako obvyklá frekvence použití v posledních 3 měsících. Delší změna v ustáleném režimu uživatele (např. dovolená, pobyt v nemocnici apod.) se nebere v potaz.

Respondenti, kteří používají internet denně v práci, ale doma (např. o víkendu) ho nepoužívají, jsou zařazeni do možnosti „Každý den nebo skoro každý den“.

U většiny **internetových činností** vykonávaných pro soukromé účely jsou referenčním obdobím poslední 3 měsíce před šetřením. U využívání služeb sdílené ekonomiky, zajišťování ubytování, sjednávání finančních služeb, použití internetu ve vztahu k veřejné správě a nakupování přes internet bylo referenčním obdobím zpravidla posledních 12 měsíců před šetřením.

Zařízení, přes která se jednotlivci připojují na internet

Použití internetu na notebooku, tabletu a mobilním telefonu je zjišťováno pro jakékoliv účely (tedy především pro soukromé a pracovní) a z jakéhokoliv místa. V případě notebooku a tabletu je pak zjišťováno samostatně, zda jedinec použil internet na těchto zařízeních mimo domov či pracoviště, tedy jestli využil možnosti jejich mobility. Vedle toho je v šetření zjišťován přístup na internet prostřednictvím dalších zařízení, jako jsou čtečky elektronických knih, MP3 či MP4 přehrávače, herní konzole nebo chytré hodinky.

Mobilní síť pro připojení na internet neboli placený datový tarif od mobilního operátora: Připojení mobilního telefonu k internetu probíhá přes mobilní telefonní síť. Uživatel má zřízen datový tarif u mobilního operátora. K internetu se může připojit tam, kde má jeho telefon signál.

Wi-Fi připojení na internet: Připojení mobilního telefonu k internetu probíhá přes lokální bezdrátovou síť. Provozovatelem vysílače může být právnická i fyzická osoba. Typickým příkladem jsou domácí bezdrátové sítě, lokální bezdrátové sítě kaváren, nemocnic, letišť, dopravních prostředků, škol apod. Wi-Fi připojení je většinou zdarma, ale může být i zpoplatněné (např. na letišti), případně časově omezené.

Údaje v tabulkové části o **používání mobilních sítí a Wi-Fi pro připojení na internet** celkem zahrnují přenosný počítač a telefon.

Vybrané činnosti prováděné jednotlivci na internetu pro soukromé účely

Internetová komunikace

Elektronická pošta (e-mail) je elektronický komunikační systém umožňující přijímání a odesílání zpráv přes internet.

Telefonování přes internet představuje telefonický rozhovor uskutečněný zpravidla bezplatně přes internetové připojení. Hovory jsou zprostředkovány pomocí softwaru nainstalovaného do počítače či mobilního telefonu volajícího i volaného (nejčastěji Skype, Hangout).

Zasílání zpráv pomocí internetových aplikací znamená odesílání a přijímání kratších textových zpráv pomocí určitého softwaru. Jedná se např. o aplikace WhatsApp, Viber, Facebook messenger. Často jsou tyto aplikace využívány zejm. v mobilních telefonech.

Sociální a profesní sítě

Sociální síť slouží k propojení velkého množství lidí na internetu a umožňují uživatelům sdružovat se, komunikovat a sdílet informace s dalšími uživateli. Mezi nejrozšířenější sociální sítě patří Facebook, Twitter či Instagram. Sociálních sítí se účastní takové osoby, které mají svůj profil na některé ze sociálních sítí a k tomuto profilu se přihlásily alespoň jednou v posledních 3 měsících.

Profesní síť (např. LinkedIn) slouží zájemcům o zaměstnání a zaměstnavatelům při hledání vhodných kandidátů na volná pracovní místa. Osoba si zde vytvoří elektronický životopis, který lze doplnit referencemi spolupracovníků a nadřízených. Nespornou výhodou této sítě je mezinárodní dosah.

Nahrávání fotek, videí nebo jiného obsahu na webové stránky určené ke sdílení představuje nahrávání fotografií, videa, hudby či jiného obsahu na webové stránky, kde k nim mají přístup další uživatelé. Zahrnuje např. sdílení fotek na Facebooku nebo Instagramu či videa na YouTube.

Vyhledávání informací na internetu

Vyhledávání informací o zboží a službách zahrnuje hledání informací na jakýchkoliv webových stránkách, včetně srovnávačů cen či stránek pro sdílení recenzí spotřebitelů.

Vyhledávání informací o zdraví zahrnuje hledání informací o nemocech, jejich prevenci, léčebných prostředcích a doplňcích stravy. Může probíhat na jakýchkoliv internetových stránkách, včetně internetových poraden, webových stránek lékařů či prodejců zdravotních potřeb, stránek věnujících se zdravému životnímu stylu apod.

Vyhledávání informací/služeb týkajících se cestování a ubytování zahrnuje hledání informací na jakýchkoliv webových stránkách, včetně cestovatelských serverů (např. TripAdvisor), prodejců letenek, jízdenek, stránek konkrétních ubytovacích zařízení či srovnávačů služeb spojených s cestováním či ubytováním (např. Trivago).

Použití internetu k zábavě a trávení volného času

Čtení on-line zpráv, novin a časopisů představuje čtení internetového zpravodajství, elektronických verzí klasických tištěných novin/časopisů či specializovaných internetových novin/časopisů.

On-line hraní/stahování počítačových her zahrnuje hraní her on-line (přímo na internetu) nebo stahování her do počítače. Hry může přes internet hrát i větší počet hráčů najednou.

Sledování videa z placených filmových katalogů představuje sledování filmů/seriálů či jiného videa na specializovaných stránkách, kde si mohou uživatelé vybrat z filmového katalogu, co a kdy budou sledovat (např. Netflix, HBO, Apple iTunes). Pro využívání těchto služeb se musí uživatel zaregistrovat na webových stránkách poskytovatele a následně za tyto služby platit.

Použití internetu ke vzdělávání

Online kurz: Výukový kurz probíhá přes internet. Účastníci kurzu nedochází na kurzy do vzdělávací instituce či na jiné místo, ale absolvují je vzdáleně např. z prostředí domova. Komunikace s učiteli probíhá přes internet. Výukový materiál obdrží student rovněž přes internet. Mezi online kurzy patří např. některé jazykové kurzy, kurzy osobního rozvoje, počítačové kurzy apod. Do online kurzu je zpravidla třeba se registrovat. Mezi online kurzy patří i kurzy, které probíhají přes internet částečně.

Používání výukového materiálu umístěného na internetu (audio materiály, video materiály, online výukový software) zahrnuje širokou škálu výukového materiálu dostupného na webových stránkách a aplikacích. Tento obsah musí být používán online. Materiály, které si studující z internetu jen stáhne a používá offline, se nezapočítávají.

Komunikace s instruktorem či studenty prostřednictvím výukových portálů: Studenti/žáci/účastníci vzdělávací akce konzultují, sdělují své zkušenosti a znalosti na speciálních webových stránkách či portálech. Nezapočítává se kontakt studentů a učitelů ve skupinách na Facebooku. Otázka míří pouze na využití oficiálních stránek vzdělávacích institucí či specializovaných vzdělávacích platforem (např. Moodle).

Využití vybraných on-line služeb

Prodej zboží či služeb on-line představuje prodej prostřednictvím specializovaných internetových stránek či aplikací určených soukromým osobám k uskutečnění prodeje. Objednávka, jako hlavní část transakce, musela být zadána na těchto stránkách. U zboží se jedná např. o Aukro, u služeb např. o Airbnb. Ukazatel nezahrnuje prodej uskutečněný na základě inzerátů na inzertních stránkách.

Využití internetových úložišť označuje činnost, při níž uživatel ukládá soubory do úložiště, které je umístěno na internetu. Jako „internetové úložiště“ se obecně označují služby jako iCloud, Google Drive, SkyDrive, Dropbox a další. Svým uživatelům umožňují, aby si do nich dočasně ukládali své soubory, a případně je sdíleli s dalšími uživateli nebo mezi svými zařízeními.

Vyplnění a on-line odeslání formuláře představuje činnost, při níž respondent vyplní formulář přímo na webových stránkách úřadu (správnost vyplnění je většinou kontrolována počítačem) a z webových stránek přímo odešle. Takto se v současnosti dá zaslat např. o formulář pro sčítání lidu či podání finanční správy. On-line odeslání formuláře z jakéhokoli místa představuje nejvyšší stupeň elektronické interakce mezi občanem a státem.

Využití vybraných finančních služeb

Internetové bankovníctví představuje ovládání bankovního účtu prostřednictvím internetu. Internetové bankovníctví umožňuje například kontrolu zůstatku na bankovním účtu, zadání platebního příkazu, trvalých plateb, nastavování limitů výběrů z bankomatu apod.

Sjednání pojištění on-line představuje sjednání jakéhokoli pojištění (např. cestovního, majetkového či úrazového). Započítává se i pojištění sjednané dohromady s jiným produktem (jako balíček), např. cestovní pojištění zakoupené dohromady s letenkou. Také se započítává obnovení (prodloužení) již existujícího pojištění.

Prodej či nákup cenných papírů on-line zahrnuje prodej či nákup akcií, dluhopisů, podílových listů a dalších investičních aktiv přes internet. Nakupující mohl sjednat nákupy/prodeje u společnosti (či přes brokera), se kterou přichází do styku poprvé, nebo mohl opětovně nakoupit/prodat finanční aktiva u společnosti (či přes brokera), se kterou měl již zaběhlou spolupráci. V případě nákupu či prodeje cenných papírů přes brokera (zprostředkovatele) je většinou využívána speciální online aplikace (např. eBroker, BrokerJet), kde je nutné se zaregistrovat.

Sjednání půjčky či úvěru on-line zahrnuje jakékoliv sjednání půjčky od banky, finanční instituce či na stránkách zprostředkujících půjčky mezi osobami. Domluvení si půjčky na stránkách, které nejsou k tomuto účelu určené (např. na sociálních sítích) není zahrnuto.

Využití internetu jednotlivci ve vztahu k veřejné správě pro soukromé účely

Vyhledávání informací na webových stránkách úřadů zahrnuje vyhledávání jakýchkoli informací na webových stránkách úřadů. Z hlediska elektronické interakce občanů s úřady představuje vyhledávání informací na jejich stránkách první stupeň takové interakce.

Stáhnutí formuláře z webových stránek úřadu označuje činnost, při níž si respondent stáhne z webových stránek úřadu formulář, ručně nebo na počítači ho vyplní, vytiskne, podepíše a doručí (osobně nebo poštou) na úřad. Za stáhnutí formuláře se považuje i to, když respondent vyplní formulář přímo na www stránkách úřadu, následně si vyplněný formulář vytiskne, ručně podepíše a doručí (osobně nebo poštou) úřadu. Transakce vyplnění a odeslání formuláře probíhá tedy elektronickou cestou pouze částečně.

Vyplnění a on-line odeslání formuláře představuje činnost, při níž respondent vyplní formulář přímo na webových stránkách úřadu (správnost vyplnění je většinou kontrolována počítačem) a z webových stránek přímo odešle. Takto se v současnosti dá zaslat např. o formulář pro sčítání lidu či podání finanční správy. On-line odeslání formuláře z jakéhokoli místa představuje nejvyšší stupeň elektronické interakce mezi občanem a státem.

Nakupování přes internet jednotlivci pro soukromé účely

Nákup přes internet znamená zakoupení nebo objednání zboží či služeb přes webové stránky či aplikace. Nezapočítává se, proběhl-li nákup prostřednictvím e-mailu, SMS či MMS.

Nákup pro soukromé účely znamená nákup pro vlastní potřebu, potřebu rodiny, známých, přátel apod., neznamená nákup pro potřeby zaměstnavatele, živnost či výkon povolání, pro potřeby škol, úřadů, farností a dalších organizací.

Mezi nákupy se započítávají nákupy zboží a služeb, a to včetně zboží v elektronické podobě, které si spotřebitel stáhne či používá na webových stránkách. Mezi takové služby patří např. placené filmové katalogy. Započteny jsou také nákupy od ostatních soukromých osob, které proběhly přes webové stránky a aplikace určené k nákupu (např. Aukro či Airbnb), nákupy z inzertních stránek zahrnuté nejsou.

Platba nakoupeného zboží či služeb nemusí probíhat přes internet, zboží či služba mohou být hrazeny také při dodání zásilky na dobírku či při osobním odběru.

Počet nákupů na internetu se započítává podle počtu objednávek. Pokud si tedy nakupující objednal u jednoho obchodníka více druhů zboží, na které byla vystavena jedna objednávka a tedy i jedna platba, byl tento nákup započítán jako jeden. Pokud u stejného obchodníka nakoupil např. dva dny po sobě a objednávky byly dvě, pak je nákup započítán jako dva nákupy.

Země původu prodejce je ideálně stanovena podle adresy sídla společnosti. Prodejcem z ČR může být tedy i mezinárodní společnost, je-li zaregistrována na území České republiky. Z praktického hlediska je země prodejce často určována podle domény webových stránek či měny, ve které je zboží hrazeno. Pokud respondent neví, z jaké země prodejce pochází, pak je uvedena možnost „*neznám zemí prodejce*“.

Druhy zboží

Potraviny, drogerie, kosmetika zahrnuje široký sortiment potravin, nápojů, drogerie a kosmetiky.

Léky a vitamíny zahrnují léky a doplňky stravy, které spotřebitel zakoupí na webových stránkách lékáren.

Oblečení, obuv, módní doplňky zahrnují oblečení, obuv a módní doplňky na běžné nošení. Specializované oblečení a obuv na sport, které je používáno výhradně ke sportovním účelům, není do této kategorie zahrnuto.

Filmy, hudba, knihy, tisk zahrnují jak filmy a hudbu na fyzických nosičích, tak placenou hudbu staženou či přístupnou na webových stránkách, stejně tak u knih a tisku může jít o produkty zakoupené v tištěné formě i o e-knihy či zpoplatněné elektronické noviny a časopisy.

Hračky, stolní hry zahrnují hračky pro děti a stolní hry zakoupené v jakýchkoliv internetových prodejnách.

Sportovní potřeby zahrnují pomůcky, nářadí a technické vybavení pro sport (např. míče, rakety, chrániče, lyže, činky, kola apod.). Sportovní potřeby zahrnují také speciální oblečení či obuv určené pro výkon konkrétního sportu (lyžáky, potápěčská výbava, přilba na kolo apod.).

Bílá technika a spotřebiče pro domácnost zahrnují běžné domácí elektrospotřebiče (např. mixéry, žehličky, toastovače, sušičky ovoce, zvlhčovače vzduchu). Z větších spotřebičů sem patří chladničky, pračky, mrazáky, elektrické a plynové sporáky, sušičky prádla či myčky nádobí.

Elektronika a software zahrnují počítače a počítačový hardware, televize, drobnou elektroniku (např. mobilní telefon či fotoaparát), software včetně jeho placených aktualizací, počítačových her, video her a aplikací do mobilního telefonu

Jiné vybavení bytu/domácnosti zahrnuje vybavení domácnosti, které se neřadí do bílé techniky a spotřebičů pro domácnosti ani do elektroniky a softwaru. Jedná se tedy např. o nábytek, nádobí, dekorace, umělecké předměty, sběratelské a starožitné předměty, nářadí, zahradnické potřeby, potřeby pro domácí zvířata (vyjma krmiva pro domácí mazlíčky), součástky do auta apod.

Druhy služeb

Ubytování zahrnuje závazné rezervace jakéhokoliv placeného ubytování (např. hotelů). Rezervující se zavazuje k zaplacení objednané služby. Platbu může uskutečnit prostřednictvím internetu nebo v místě ubytování.

Letenky, jízdenky, pronájem auta, zájezdy zahrnují především dopravní prostředky použité při cestování. Do této kategorie jsou zahrnuté také ostatní služby v oblasti cestování vyjma ubytování, (např. nákup celých zájezdů na webových stránkách cestovních kanceláří či agentur).

Vstupenky na kulturní či sportovní akce zahrnuje objednání jakýchkoliv vstupenek na kulturní či sportovní akce, např. vstupenky do kina, divadla, na festival či fotbalový zápas.

Sjednávání vybraných služeb v oblasti sdílené ekonomiky

Služby sdílené ekonomiky zahrnují pro účely tohoto šetření ubytování a spolujízdu, které si jednotlivci sjednají s jinými soukromými osobami. Internetové stránky, umožňující setkání poptávky a nabídky mezi soukromými osobami, dělíme na stránky přímo k tomu určené a na ostatní stránky (např. sociální sítě), které nejsou k těmto transakcím přímo určené, ale také se k tomuto účelu používají.

Specializované stránky na sjednávání ubytování od soukromých osob jsou platformy napomáhající fyzickým osobám vyhledávat a poskytovat ubytování. Propojují poptávku po ubytování s nabídkou. Poskytovateli jsou v tomto případě fyzické osoby, jež mohou pronajímat vlastní byt, dům či pokoj. Ubytování může být poskytováno také zdarma (např. výměna bytů za účelem dovolené). Podstatné je, že je sjednávána transakce mezi soukromými (=fyzickými) osobami, nikoli právnickou a fyzickou osobou, jak je tomu např. při ubytování v hotelu. Typickými platformami jsou Airbnb, CouchSurfing.

Ostatní stránky sloužící ke zprostředkování ubytování mezi soukromými osobami (např. sociální sítě) zahrnují všechny stránky kromě výše zmíněných, které soukromé osoby rovněž využily ke sjednání ubytování s jinými soukromými osobami. Často se jedná o skupiny na sociálních sítích.

Spolujízda je termín používaný pro sjednávání jízdy od soukromých osob. Zahrnuta je jak klasická spolujízda, tak jízda typu Uber, kde sice spotřebitel nepociťuje velké rozdíly oproti klasické taxislužbě, ale poskytovatelem jízdy je z právního pohledu soukromá osoba.

Sjednávání ubytování od právnických osob přes internet

Může probíhat přes několik typů webových stránek: specializované stránky na zprostředkování ubytování, stránky cestovní agentury či kanceláře, stránky konkrétního ubytovacího zařízení, jiné stránky (např. slevový portál).

Specializované stránky na zprostředkování ubytování zahrnují internetové portály, umožňující majitelům hotelů, penzionů a dalších komerčních ubytovacích zařízení, aby na něm nabízeli své kapacity. Pro uživatele stránek (potenciální hosty) jsou takové stránky výhodné, jelikož poskytují přehled o nabídce ubytování, jednotlivé nabídky je snadné porovnávat a vybírat nevhodnější nabídku. U jednotlivých nabídek lze čerpat ze zkušeností ostatních zákazníků. Jedná se např. o Booking.com, Trivago.

Stránky cestovní kanceláře či agentury zahrnují sjednávání ubytování na stránkách cestovních kanceláří či agentur bez ohledu na to, o jaký druh ubytování se jedná nebo v jaké kombinaci s jinými službami bylo nakoupeno.

Stránky konkrétního ubytovacího zařízení zahrnují sjednání ubytování na stránkách, které provozuje přímo ubytovací zařízení, např. hotely, penziony, kempy apod. Stránky konkrétních ubytovacích zařízení, které jsou provozovány soukromými osobami a splňují tedy definici ubytování v rámci sdílené ekonomiky, zahrnuté nejsou.

Seznam zkratek

ADSL – Assymetric Digital Subscriber Line, č. asymetrická digitální účastnická linka

CAPI – Computer-assisted Personal Interviewing, č. rozhovor tazatele s respondentem s pomocí počítače

CD – Compact Disc, č. kompaktní disk

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DSL – Digital Subscriber Line, č. digitální účastnická linka

DVD – Digital Versatile Disc, č. formát digitálního optického datového nosiče

EDGE – Enhanced Data Rates for GSM Evolution, č. vylepšený systém GPRS

EU – Evropská unie

FB – Facebook

GPRS – General Packet Radio System, č. mobilní internet

HBO – Home Box Office, č. komerční televizní stanice

IB – internetové bankovníctví

I(C)T – informační (a komunikační) technologie

ISCED – International Standard Classification of Education, č. Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání

ISCO – International Standard Classification of Occupations, č. Klasifikace zaměstnání

ISDN – Integrated Services Digital Network, č. digitální síť integrovaných služeb

MD/RD – mateřská, rodičovská dovolená

MMS – Multimedia Messaging Service, č. multimediální krátká textová zpráva

MS – Microsoft

SMS – Short Message Service, č. krátká textová zpráva

SPSS – Statistical Package for the Social Sciences, č. statistický software

TV – televize

USB – Universal Serial Bus, č. univerzální sériová sběrnice (způsob připojení periférií k počítači)

UMTS – Universal Mobile Telecommunication System, č. nástupce mobilní sítě GSM umožňující rychlý přenos dat

VBA – Visual Basic for Applications, č. programovací jazyk od Microsoft

VDSL – Very High Speed DSL, č. vysokorychlostní DSL

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠIT – Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil

3G – third generation, č. třetí generace (týká se mobilních zařízení)